

5. ANÀLISI D'ALGUNS DELS TEMES MÉS IMPORTANTS DEL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS, EN REFERÈNCIA ALS OBJECTIUS 2010 DE LA UNIÓ EUROPEA.

A l'Informe del sistema educatiu de les Illes Balears del curs 2006/07, donàrem especial importància a la situació que presentaven les nostres dades respecte dels objectius de la Unió Europea per al 2010.

Tot i que el compromís va ser adquirit pel Ministeri d'Educació i Ciència espanyol, mitjançant l'acord adoptat per la Conferència d'Educació en la seva reunió de 20 de març de 2007, totes les comunitats autònomes el van fer seu, per això la comunitat autònoma de les Illes Balears ha de jugar un paper important en l'assoliment d'aquesta fita.

En aquest Informe ens referirem als aspectes més rellevants del sistema educatiu del curs 2007/08, tot desriant les dades que han sofert modificació o tenen interès en relació al objectius esmentats:

- Taxa d'escolarització en educació infantil.
- Taxa d'abandonament escolar primerenc.
- Increment de l'alumnat titulat en ESO.
- Increment de l'alumnat titulat en educació secundària postobligatòria.
- Increment de titulats en formació professional de grau superior.
- Increment de la despesa pública en educació en relació al PIB.

5.1 Taxa d'escolarització en educació infantil.

Les dades relatives a l'escolarització en educació infantil els cursos 2007/08 i 2006/07 presentaven aquests percentatges:

	3 anys	4 anys	5 anys	Promig
2007/08	90,40	94,10	95,72	93,38
2006/07 ¹⁵	90,78	93,94	95,76	93,45

Font: Elaboració pròpia amb dades de la DGPC i de l'INE.

¹⁵ Aquestes dades rectifiquen les aportades a l'Informe del sistema educatiu de les Illes Balears. Curs 2006/07 p. 159.

L'objectiu europeu de referència per al 2010 és aconseguir una taxa d'escolarització del 90% a l'edat de 3 anys. A partir de les dades obtingudes, cal valorar positivament la situació perquè la taxa és 40 centèsimes superior a l'objectiu específic fixat, però tot i això és 38 centèsimes més baixa que la del curs 2006/07.

La taxa total mostra un descens de 7 centèsimes en l'escolarització de la població de 3, 4 i 5 anys.

Les dades ens indiquen que caldrà vigilar aquesta evolució en els cursos vinents, perquè de mantenir-se es podria entrar en una situació no convenient.

5.2 Taxa d'abandonament escolar primerenc.

Es refereix al tram de població de 18 a 24 anys que no ha completat el nivell d'educació secundària i que no segueix cap tipus d'educació o formació. Recordam que en relació a aquest objectiu, la Unió Europea ha inclòs el de reduir a la meitat el nombre de persones entre 18 i 24 anys que completa com a màxim l'educació secundària obligatòria i no segueix cap estudi o formació, la qual cosa situaria aquesta dada per sota del 10%.

EVOLUCIÓ DE LA TAXA D'ABANDONAMENT ESCOLAR PRIMERENC			
	2005	2006	2007
Illes Balears	40,0	34,9	44,2
Estat	30,8	29,9	31,0

Font: MEPSYD. Estadísticas. Cifras de la Educación en España.

Tot i que aquestes dades, segons assenyala la mateixa font consultada, han de ser analitzades amb precaució per les possibles errades derivades del mostreig, els resultats són tan negatius que no presenten cap dubte.

Aquesta és una de les principals mancances del nostre sistema educatiu i cal realitzar accions contundents al respecte.

5.3 Increment de l'alumnat titulat en ESO.

Aquest objectiu, relacionat amb l'anterior, assenyala que l'any 2010 cal aconseguir que el 85% de la població completi l'educació secundària obligatòria.

TAXA BRUTA DE POBLACIÓ QUE ES GRADUA EN ESO ¹⁶						
	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Illes Balears	64,5	66,5	63,2	62,8	61,8	62,0
Estat	73,4	71,1	71,3	71,5	70,4	69,2

Font: MEPSYD. *Estadísticas. Cifras de la Educación en España.*

Com podem observar, les taxes es mantenen molt similars a les del curs passat i la diferència entre l'estat i les Illes Balears és superior a 7 punts.

Aquesta és una altra de les mancances del nostre sistema educatiu i també cal realitzar accions al respecte que obtinguin resultats.

5.4 Increment de l'alumnat titulat en educació secundària postobligatòria.

En aquest apartat hi incloem els aspectes següents:

- Taxa de titulats en educació secundària superior.
- Taxa per gènere de titulats en educació secundària superior.

Objectius que es pretenen per al 2010:

- Aconseguir que el 85% de la població entre 18 i 24 anys completi l'educació secundària postobligatòria en una de les dues modalitats: batxillerat o formació professional de grau mitjà.
- Aconseguir incrementar la taxa d'homes titulats en educació superior.

Aquesta taxa en relació al curs 2005/06 era la que s'indica en la taula següent.

TAXA BRUTA DE POBLACIÓ QUE ES GRADUA EN CADA ENSENYAMENT ¹⁷		
	Curs 2001/02	Curs 2005/06
Batxillerat	35,1	32,5
FP de grau mitjà	10,9	13,4
Total	46,0	45,9
Tot l'estat	58,5	62,0
HOMES		
Batxillerat	27,6	26,4
FP de grau mitjà	10,7	12,2
Total	38,3	38,6

¹⁶ Aquestes taxes s'han calculat establint una relació entre l'alumnat que acabà aquests estudis, independentment de la seva edat, amb la població total de l'edat teòrica de l'inici del darrer curs de l'ensenyament.

¹⁷ Aquestes taxes s'han calculat establint una relació entre l'alumnat que acabà aquests estudis, independentment de la seva edat, amb la població total de l'edat teòrica de l'inici del darrer curs de l'ensenyament.

DONES		
Batxillerat	43,0	39,0
FP de grau mitjà	11,1	14,6
Total	54,1	53,6

Font: MEPSYD. Estadísticas. Cifras de la Educación en España.

Observam unes taxes molt baixes de titulats en tots els casos, molt greu en el cas dels homes, i una diferència al voltant de 16 punts respecte de tot l'estat.

5.5 Elevació del percentatge de titulats en formació professional de grau superior.

Estudis d'FP de grau superior	Curs 2001/02	Curs 2005/06
Illes Balears	7,7	7,0
Tot l'estat	17,4	16,8

Font: MEPSYD. Estadísticas. Cifras de la Educación en España.

Observam una taxa que disminueix i que està aproximadament 10 punts per sota de la de l'estat.

5.6 Increment de la despesa pública en educació en relació al PIB.

L'objectiu és incrementar la despesa fins al 6%.

DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓN EN RELACIÓN AL PIB		
	2004	2006
Illes Balears	3,1	3,2
Mitjana de tot l'estat	4,4	4,3
Mitjana europea	5,3	5,3

Font: MEPSYD. Estadísticas. Cifras de la Educación en España.

Observam uns xifres molt per sota de les mitjanes europea i estatal, sols per damunt de la comunitat autònoma de Madrid.

6. MESURES URGENTS PER A LA MILLORA DEL SISTEMA EDUCATIU.

Tenint presents les recomanacions dels capítols anteriors, el Consell Escolar de les Illes Balears remarca aquelles que considera prioritàries, que encapçalarien un paquet de mesures urgents dirigides a millorar la situació del nostre sistema educatiu.

Finançament.

Els pressuposts de la Conselleria d'Educació i Cultura de 2008 experimentaren un increment del 15,38% respecte del curs anterior, però tot i això el finançament de l'educació no universitària hauria d'incrementar-se més, tenint presents les singularitats de cada illa, l'augment de la població i l'augment de la població estrangera en edat d'escolarització obligatòria. En qualsevol cas, la inversió en educació, que el 2006 va ser del 3,2% del PIB, hauria d'arribar com a mínim al 6%.

Abandonament d'estudis.

Tot i l'augment de la matrícula a l'ensenyament obligatori, és perceptible la pèrdua progressiva d'alumnat a ESO (-0,44%) i a batxillerat (-5,38%). Segueix pendent una política efectiva per afrontar el problema de l'abandonament d'estudis abans dels 24 anys i cal dur a la pràctica mesures correctores dirigides a recuperar matrícula tant a ESO com a batxillerat.

Rendiment escolar.

Elaborar un pla estratègic per a la millora del rendiment escolar, amb objectius definits i delimitats temporalment, de tal manera que puguin ser avaluats pels diversos sectors de la comunitat educativa.

Ràtios.

Les ràtios de les Illes Balears a les etapes d'educació infantil i primària superen la mitjana de l'estat, essent les més altes de totes les comunitats autònomes. S'han de reduir per aconseguir, com a mínim, estar al mateix nivell que la mitjana estatal. D'acord amb l'informe del CEIB per a les etapes d'ensenyament preobligatori, obligatori i postobligatori, les ràtios recomanables haurien de ser:

Educació infantil 1r. cicle	0 a 1 any	8 alumnes
	2 a 3 anys	12 alumnes
Educació infantil 2n. cicle i primària		20 alumnes
Educació secundària obligatòria		25 alumnes
Batxillerat		30 alumnes

Alumnat estranger.

L'alumnat estranger continuà augmentant, d'acord amb la tendència dels darrers cursos, suposant el 14,39% del total de l'alumnat matriculat a les Illes Balears,

amb un increment del 10,92% respecte del curs anterior. L'alumnat estranger era originari de 117 nacionalitats diferents i gairebé la meitat no procedia de països de llengua espanyola. Aquesta realitat fa necessària una distribució equitativa de l'alumnat estranger entre centres públics i concertats, per tal de compensar el desequilibri actual i afavorir la seva integració, ampliar les dotacions de recursos i de personal per poder atendre millor l'alumnat nouvingut, i potenciar i mantenir programes específics d'acollida en aquells centres amb un alt percentatge d'alumnat nouvingut en el context de la seva integració.

Ensenyament en català.

Superar el "Decret de Mínims" amb una nova legislació que augmenti la presència i l'ús del català en els centres educatius de les Illes Balears. Establir mesures per garantir la continuïtat de l'ensenyament en català a educació infantil i primària a totes les zones i illes. Implantació o recuperació de programes que es treballin en català -des de la perspectiva de la interculturalitat- les cultures d'origen de les persones immigrades, per afavorir la integració de l'alumnat nouvingut.

Educació de persones adultes.

Es fa del tot necessari el desplegament de la Llei 4/2006 de 30 de març, d'educació i formació permanent de persones adultes de les Illes Balears, i que es doni prioritat a la creació del Consell de l'Educació i la Formació Permanent de Persones Adultes de les Illes Balears, per poder assumir les funcions establertes a l'article 19 de la Llei.

Infraestructures.

Cal elaborar plans d'infraestructures educatives públiques, de caràcter anual o biennal, adaptats a les característiques territorials de les nostres illes, per resoldre el dèficit heretat i el fort creixement demogràfic, eliminant les situacions extraordinàries d'aules prefabricades, espais sobreexplotats i contínues ampliacions. Prioritzar la construcció de centres públics d'educació infantil i primària de mida mitjana; pel que fa als centres d'educació secundària, s'hauria d'optar per instituts de dimensions moderades perquè afavoreixen un millor funcionament i més facilitats per desenvolupar processos educatius. Haurien de fer-se intervencions en els edificis actuals que presentin deficiències estructurals o hagin de menester millores o condicionaments; caldria fer un cens dels centres que es troben en aquestes condicions, per tal d'elaborar un pla de millora dels edificis escolars complementari al de construcció de nous centres.

Mapa escolar.

És urgent l'elaboració d'un mapa escolar consensuat amb els sectors de la comunitat educativa, amb capacitat per anar cobrint les necessitats a mitjà i llarg termini. Aquesta previsió hauria de tenir en compte el repartiment equitatiu de l'alumnat nouvingut i l'alumnat de compensació educativa. Caldria que aquesta actuació comptés amb la col·laboració institucional de les administracions implicades.

Serveis complementaris.

La utilització dels serveis complementaris que oferien els centres educatius al seu alumnat augmentà respecte del curs anterior, especialment en escola matinerana i en menjador, però tot i això s'haurien d'emprendre les mesures necessàries per a augmentar l'oferta de servei de menjador en els centres públics. Hauria d'aprofitar-se la xarxa de transport escolar existent a l'ensenyament obligatori per donar servei a l'alumnat d'educació infantil i d'ensenyaments postobligatoris, garantint també el transport a l'alumnat resident en zones rurals o en nuclis disseminats de població. Finalment, s'haurien de potenciar i dotar els serveis complementaris dels centres, adaptant-los a les necessitats familiars.

Mesures de conciliació de la vida laboral i familiar.

Establir mesures des de l'Administració perquè els pares, mares i tutors legals d'infants en edat d'escolarització obligatòria puguin estar més temps amb els seus fills i filles.

Professorat interí de l'ensenyament públic.

El percentatge de personal interí a les Illes Balears era del 29,23%, essent especialment alt a les Pitiüses. És convenient mantenir els pactes d'estabilitat del personal docent interí per poder seguir donant estabilitat laboral a la plantilla dels centres públics i reduir parcialment els efectes d'una proporció excessivament elevada d'aquest professorat. Així mateix, s'haurien d'arbitrar les mesures oportunes dirigides a solucionar l'alt percentatge de plantilla interina de les Illes Balears, amb més oferta pública de places docents, tenint presents els fets insulars.

Professorat d'ensenyament privat concertat.

Hi ha d'haver llistes públiques d'accés a les places docents dels centres privats concertats que respectin els principis de publicitat, mèrit, capacitat i igualtat.

Formació del professorat.

Haurien de dur-se a terme les actuacions necessàries per augmentar l'oferta d'activitats de formació del professorat, com una de les mesures adients per aconseguir una millora del sistema educatiu i, així mateix, generalitzar l'oferta de formació del professorat a tots els centres educatius sostinguts amb fons públics. L'oferta hauria d'anar dirigida a millorar els resultats acadèmics dels centres i cobrir les seves necessitats educatives, per la qual cosa s'haurien de prioritzar les activitats de formació en els centres.

Impuls i millora de la formació professional.

La formació professional s'ha de millorar en la seva programació i planificació de cicles i centres per illes, adaptant-la a les necessitats educatives i al teixit productiu i econòmic de cada illa.. Augmentar el nombre d'especialitats de formació professional a Menorca, Eivissa i Formentera, especialment en els cicles formatius de grau superior, on la manca d'oferta i la seva escassa diversificació són condicionants del baix percentatge de l'alumnat matriculat en relació al total de la població.

Educació mediambiental.

La comunitat educativa s'ha de comprometre en l'educació per a la sostenibilitat mediambiental, fomentant actituds positives i compromeses envers l'entorn, incorporant pràctiques de racionalització dels recursos naturals: reducció, reutilització, reciclatge i consum responsable.

Tecnologies de la informació i la comunicació.

Proposar el desenvolupament de campanyes per sensibilitzar les administracions públiques, la comunitat educativa i el conjunt de la societat sobre la importància i els efectes positius que té dur a terme una política d'ús d'aplicacions de programari lliure en les TIC, i de la importància de preservar els drets civils dels ciutadans en el món digital. Incorporar en tots els nous programes informàtics que l'administració educativa posi a l'abast, la incorporació gradual del programari lliure i, alhora, desenvolupar cursos de formació per a tota la població.

Valoració social de l'educació.

L'educació és una responsabilitat social que implica als diferents agents que hi participen directament i a la societat en general. Aquesta és una realitat inqüestionable que hom no pot defugir. Cal, per tant, la valoració, sensibilització i participació en el sistema educatiu que garanteixi l'educació i la formació de la societat futura en els valors humans. Les administracions han d'establir mesures orientades al reconeixement i valoració social de la tasca del professorat. Essent els pares i mares membres actius i responsables del procés educatiu dels seus fills i filles, cal que l'Administració faciliti la seva formació i participació com, per exemple, impulsant la creació d'escoles de pares i mares, potenciant l'associacionisme dels pares i mares, impulsant lleis governamentals que potenciïn la conciliació laboral i tenir la possibilitat d'assistir a les reunions de tutories que es convoquin, i elaborant mesures de participació activa dins el procés educatiu (consells escolars, comissions d'absentisme escolar, comissions d'escolarització...). Així mateix, l'administració educativa hauria de dur a terme una campanya dirigida a la valoració de la tasca docent.

Coeducació.

Aplicació efectiva en el sistema educatiu de les Illes Balears dels principis de coeducació, igualtat entre ambdós sexes i no discriminació per raons de gènere, en compliment del que estableixen sobre aquests aspectes la LOE, la Llei integral contra la violència de gènere 1/2004, la Llei orgànica per a la igualtat 3/2007 i la Llei autonòmica per a la dona 12/2006. Entre d'altres, s'haurien de dur a terme les mesures següents:

- Elaboració d'un pla d'igualtat per part de la Conselleria d'Educació i Cultura.
- Creació de plans d'igualtat en els centres escolars que inclourien un pla de prevenció de la violència de gènere.

- Realitzar campanyes de sensibilització sobre temes d'igualtat.
- Augmentar la formació en igualtat i coeducació per al professorat en els centres de professorat.
- Anomenar una persona responsable dels temes d'igualtat en els consells escolars de centre, amb disminució horària i oferta de formació.
- Incloure en els objectius de l'Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar el principi d'igualtat entre ambdós gèneres, la no discriminació per raó de sexe i la prevenció de la violència masclista.
- Revisió de texts escolars i material didàctic en clau no sexista.
- Vetllar per l'ús d'un llenguatge no sexista.